

podoben. Le unanost se mu ima kakor sploh vsem Matičnim knjigam odslej dati ličnejša. 2.) Doneski k zgodovini „Škofje Loke“, znanstvena razprava iz peresa prof. dr. Fr. Kosa. 3.) „Zgodovina slovenskega slovstva“; spisal prof. dr. Karol Glaser. I. del. (Od prvega početka do Vodnika.) Knjige so proračunjene na 60 tiskovnih pol. Prve in druge knjige izide po 270, tretje pa 3000 iztisov, ker se ima nadaljevati in bodo izvestno po njej segali novi udje poznejših let. (Dalje sledi.)

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

V.

(Dalje.)

Potrebno se mi zdi še nekoliko naslikati, kako se delajo železnice v Ameriki, ker se še spominjam fantastičnih pripovedek, ki sem jih čital o tem v svojem maternem jeziku.

Kakor sem že višje povedal, jaz nisem imel nobenega pojma o tej stvari v Rusiji, torej ne morem primerjati, temveč morem samo opisati, kako v resnici delajo v Ameriki v sedanjem času.

Strmci na vseh ameriških progah izimši gorske dele v Skalnih in Atlantskih gorah ne znašajo nad jedno stotino, v mestih ali blizu večjih rek ali morij se dopušča petnajst tisočin. To je najvišji dopustljivi strmec na ravnih železnicah, na krivih se pa ne dopušča nad jedno dvestotino strmecca. To pravilo me je stalo nad dvesto tisoč dolarjev pri zemeljskem delu, ali potem jako olajšuje izkoriščenje železnice. Na mojej progi je samo na enem mestu, ko se železnica bliža Mehikanskemu zalivu bilo 15 tisočin padca. Krivina se dopušča na 6 stopinj, ali k večjemu na osem, in mnoge železnice odkrekajo menjanje voz, ko bi kje bila krivina večja, ker se na krivinah jako izrabljajo kola. Nasipi se delajo od 10 do 12 čevljev širjave na vrhu, in v rezi po toliko širjave na dnu. Nagnjeni so od jedne tretjine do polovine, kakeršna je zemlja. V trdi glini dopuščajo se skoro navpični nasipi ali preseki. Cena za prstno delo znaša osem centov za kubični jader, če je pesek, pri glini 12 do 25 centov za kubični jader in pri 40 centov za skriljevec in do jednega dolarja za kamenje. Za to ceno mora kopač iztrebiti še vse šture do 18 palcev globočine. Z zemeljskimi deli pečajo se na jugu samo Italijani in zamorci, na severu in vzhodu Italijani in irlandci, včasih tudi Poljaki, redkokedaj Ogrji, na zapadu pa Kitajci. Železnični pragovi se v največ slučajih tešejo 6 palcev debeli, 8 palcev široki in osem čevljev dolgi in se pokladajo dva čevlja narazen in stoje po 25 centov dostavljeni na železnico. Na jugu se rabi rumena smreka in poslednji čas tudi cipresa, na severu in vzhodu beli hrast, na zapadu pa kar pride pod roko. Poslednji čas so se po vseh Zjedinjenih državah začeli delati poskusi s pragovi iz slame, jekla in stekla. Ker se vedno bolj izsekavajo gozdi,

so si začele prizadevati mnoge železnice, da jih zamenja s čim trajnejšim, ali dosedaj, kolikor mi je znano se nobeno nadomestilo ni obneslo.

Železnični mostovi po vseh novih progah bodisi že trajni ali pa le začasni, odlikujejo se po lahkosti in ceni zgradbi. K začasnim mostovom prištevam surove zgradbe iz neotesanih brunov v močvirnih in sploh nižjih krajih, da se po njih privaža zemlja za zasipanje. Na nje polože debele brune, potem pragove in šine in zasipajo jih z zemljo z vlaka, dokler se ne začne pravilna vožnja. Te zgradbe so včasih 40 do 50 čevljev visoke. Navadno so jako nevarne, ali tako znižujejo ceno za delo, da jih podjetniki vendar redno rabijo. Meni je celi vlak z lokomotivo in desetimi naloženimi vozovi skočil s tacega začasnega mostu, ali vendar sem privarčeval ž njih vporabo celih stotisoč goldinarjev.

Stalni mostovi grade se jako priprosto. Prepotoval sem vse Zjedinjene države in sem posebno pazil na mostove ali povsod sem videl jednake. Seveda to velja za lesene mostove, ker povsod sprva delajo lesene mostove. Čez nekaj let, ko železnica že donša dohodke in leseni mostovi začno trohneti, zamene jih z železnimi ali pa jeklenimi najrazličnejših vrst. Leseni, prvotni mostovi delajo se tako-le: Zabije se pet kobil (nog) v vrsto, dvanajst čevljev je oddaljena vrsta od vrste, vrhovi se odžagajo v vodoravni črti in nanje se polože obrezani tramovi po 12 palcev široki in debeli in 12 čevljev dolgi. Na kobile se pribijejo z velikimi železnimi žebli, potem se polože podolžni obrezani tramovi po 6 palcev debeli. 12 široki in 25 čevljev dolgi povprečno 8 čevljev narazen, in vezajoč jih z naslednjimi, menjajoč vezanje tako, da sta na vsaki kobili dve vezi in dva cela tramova. Nanje denejo se rezani tramovi 6 palcev debelosti, 8 palcev širokosti in 8 čevljev dolgosti in ti poslednji se zopet zvežejo s podolžnimi tramovi po 6 palcev debelimi in 8 palcev širokimi. Za tem se ves most zbije z železnimi žebli in je gotov. Taki mostovi se razmerno jako po ceni in morejo se narediti jako hitro. Na moji progi jih je bilo okoli 6 milj in pogostoma zabili so po 100 kobil na dan, upotrebljujoč parni stroj za zabivanje po jezerih in rekah, posebne priprave na valjih za jarke in brezvodna mesta. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Graško vseučilišče. Za poletni tečaj se je na Graškem vseučilišču vpisalo 90 rednih in 10 izrednih bogoslovcev, 522 rednih in 38 izrednih pravnikov, 449 rednih in 62 izrednih medicincev, 73 rednih in 26 izrednih modroslovcev, te. 58 farmacevtov. Vkupe je torej 1328 slušateljev.

Nemcev je na svetu 76 milijonov. V Nemčiji jih je 49, v Avstro-Ogerski 10, v Švici 2, v Rusiji 1 $\frac{1}{4}$, v drugih evropskih deželah 7 $\frac{1}{4}$, v Severni Ameriki 7, v Južni 1 $\frac{1}{2}$ milijona. Kake tri milijone jih je pa v Aziji, Afriki in Avstraliji.

Tečaj za stalne častnike se opusti, kakor poročajo časopisi. To šolo so nekdanj obiskovali stotniki, kateri so hoteli

postati majorji. Skušnje so pa pokazale, da ta pouk ni imel povsem pravega vspeha. Možje, ki so že 26 let služevali, niso več za šolo. Šolanje v tem času slabo vpliva na njih stanovsko zavest. V bodoče bode postal major, o čemur se bodo prepričali, da ima sploh za to sposobno zmožnost. Da pa v vojni ne bode manjkalo temeljito izobraženih častnikov, bode se jih vsako leto dvakrat toliko vzelo v višjo vojno šolo, nego se jih je dosedaj.

Novice.

— **Duhovniške spremembe.** G. Ign. Nadrah, semeniški duhovnik, gre za kapelana v Metliko in g. Iv. Rihteršič, semeniški duhovnik, za kapelana v Mokronog. G. Ant. Mali, kapelan v Naklem, je imenovan župnim upraviteljem v Javoru pod Ljubljano. Prestavljen je g. Iv. Bezeljak, kapelan v Staromtrgu pri Loži, za kapelana v Bohinjsko Bistrico. Na njegovo mesto pride g. Stanislav Peharc, semeniški duhovnik.

— **Za Sokolski izlet v Novo mesto** dne 3. junija t. l. kaže se izvanredno zanimanje. V Novem mestu delajo se obsežne priprave za dostojen vsprejem gostov. Tudi na posamnih železničnih postajah vršili se bodo pozdravi. Vzpored izletu, katerega se udeleži razun pevskih društev „Slavec“ in „Ljubljana“ tudi prav mnogo drugih rodoljubov ljubljanskih, določil se je nastopno: 1.) Odhod iz Ljubljane: točno ob 5. uri zjutraj z južnega kolodvora. 2.) Prihod v Novo mesto: ob 8. uri zjutraj. 3.) Sprejem izletnikov na kolodvoru po bratskem „Dolenjskem Sokolu“. 4.) Pozdrav pred mestom po g. županu kot načelniku slavne mestne občine novomeške. 5.) Ob polu 9 uri dopoldne zajuterk v gostilnicah pri „Brunerju“ in „Švarcu“. 6.) Ob polu 10. uri dopoldne sprevod po mestu. 7.) Ob polu 11. uri dop. skupna sv. maša v cerkvi oo. frančiškanov (pri maši pojo pevska društva). 8.) Ob 1. uri skupni obed pri „Tučku“. 9.) Ob 3. uri popoldne ljudska veselica na prostem pred vojašnico s telovadbo, petjem in godbo. 10.) Ob 8. uri zvečer ples in prosta zabava v prostorih „Narodne čitalnice“. 11.) Odhod iz Novega mesta ob 12. uri po noči, 12. Prihod v Ljubljano ob 3. uri zjutraj.

— **Slavnostna otvoritev železnične proge Grosuplje-Novomesto-Straža** višila se je ob najlepšem vremenu včeraj prav sijajno. Trgovinski minister je bil zaradi državnozbornskega zasedanja zadržan priti k slovesnostim. Zastopal ga je sekcijški načelnik v trg. ministerstvu eksceleuca vitez Wittek v spremstvu drugih visokih dostojanstvenikov od ministerstva. Navzoč je bil tudi predsednik c. kr. av. drž. železnic eksceleuca pl. Bilinski. Od c. kr. deželne vlade vdeležil se je slovesnosti deželni predsednik baron Hein z večimi vladnimi svetovalci i. dr. Navzoč je bil deželni glavar z vsemi deželnimi odborniki, več dež. in drž. poslancev, zastopniki justičnih oblastev, predsednik trgovske in obrtniške zbornice, zastopniki pošte, vojaštva, več županov in drugih. Slavnostni vlak vozil je v pravcatem triumfu preko vinorodne Dolenjske. Na postajah vršili so se sijajni vsprejemi, vsi kraji ob progi bili so okinčeni in grom topičev razlegel se je po dolinah. Presijajni so bili vsprejemi v Višnji gori, Trebnjem in Novem mestu. Župani pozdravili so visoke goste. Zbrali so se k vsprejemu povsod občinski zastopi, čč. duhovščina, razna društva in šolska mladina. Ženstvo v narodni noši delilo je mej visoke goste šopke ali pa jih pogostilo s kapljico pristnega Dolenjca. V Trebnjem je bil na kolodvoru tudi oddelek vojaške godbe. V Novem mestu govorila sta ob sprejemu župan Perko in prošt Urh. Poudarjeno bodi, da so župani povsod izključno slovenski pozdravljali. Na kolodvoru v Novem mestu bila je vojaška godba, meščanska garda z godbo, „Dolenjski Sokol“, ženstvo v narodni noši in nebrojno mestno in kmetsko ljudstvo. Pred mestom je stal lep slavolok. Vse mesto je bilo najdičneje okrašeno. Pred mestno hišo, kamor so se visoki gostje podali bilo

je potem defilovanje društev. Pri banketu je napil drž. in dež. poslanec baron Schwegel cesarju, dež. glavar Detela sekcij-skemu načelniku Witteku, ta pa v lepih besedah deželi Kranjski. — Dal Bog, da bi nova železnica bila res v vsem v prospeh dosedaj zanemarjene Dolenjske.

— **Pri veliki veselici za »Narodni Dom«**, katero priredi v nedeljo dne 10. t. m. na Koslerjevem vrtu Šišenska čitalnica, sodelovala bodo iz prijaznosti tudi pevska društva „Lira“ iz Kamnika, „Slavec“ in „Ljubljana“ ter se je korporativno udeleži slavno telovadno društvo „Ljubljanski Sokol“.

— **Veliki koncert** svoj priredi Glasbena Matica v četrtek dne 7. junija v Ljubljani, v redutni dvorani. Pri koncertu sodeloval bo g. drd. Bela Stuhec, štajarski Slovenec kot baritonist. Vspored obseza v prvi vrsti vokalne točke.

— **Umrli** je dne 27. maja t. l. v Ljubljani hišni posestnik in mizarski mojster g. Jožef Regali. Pokojnik si je kot vrl slovensk agitator pridobil velikih zaslug, za slovensko stvar posebno pa za svojedobno narodno zmago v občinski zastop ljubljanski. N. v. m. p.

— **Zgradba novega zidanega mostu čez Bistrico v Kamniku** odda se potom minuendne dražbe. Stroški proračunjeni so na 22.100 gld. Ponudba je vložiti do 5. junija t. l. Vse podrobno je razvideti pri mestnem županstvu kamniškem.

— **Izpred porotnega sodišča.** Prvi dan dne 28. maja družega letošnjega porotnega zasedanja vršile so se tri obravnave. Prvi je sedel na zatoženi klopi 71letni delavec Janez Cotman iz Ilovce na ljubljanskem barji. Zagovarjati se je imel zopet zaradi tatvine, zaradi katerega hudodelstva je bil že 24krat kaznovan; vsega skupaj pa je bil že 34krat kaznovan. Kot tatu iz navade obsodilo ga je sodišče na pet let težke ječe. — Pri drugi obravnavi zagovarjati se je imel 19letni opekarski delavec Lah Angelo della Flora. Dne 18. marcija t. l. sunil je na Viču, kjer sta delala, povodom nekega prepira svojega tovariša Pietra Casagrande z nožem v desno stegno, da je temu kri odtekla in je kmalu na to umrl. Della Flora dobil je 3 leta težke ječe. — Pri tretji obravnavi je bil obsojen 24letni Peter Dacar z Naklega na 6 let težke ječe, ker je v ponočevanji dne 18. marcija t. l. udaril s tako silo posestnika Janeza Matjana s polenom po glavi, da je ta že drugi dan umrl. — Obravnava proti Josipu Vrtačniku iz Dol pri Litiji, ki se je vršila dne 29. maja, se je preložila. Vrtačnik je tožen krive prisege. Ker je navel za dokaz svoje nedolžnosti neko pričo, se je odredilo isto zaslišati in torej obravnavo preložiti. — Pri drugi obravnavi vršivši se istega dne obsojen je bil Janez Papler iz Pristave pri Tržiču zaradi spolskega posiljenja na 18 mesecev težke ječe. — Dne 30. maja pričela se je obravnava proti morilcem okr. sodnika dr. Krausa v Škofji Loki.

— **Nesreča.** Dne 29. maja t. l. pohodil je v Gradišči konj 3letnega otroka tukajšnjega brivca Drganca. Otrok je bil čez par trenutkov mrtev. Brivčeva stara mati peljala je otroški voziček po hodniku, za njim pa je šel 3letni fantek. Pride pa v tem trenutku dvovprežen tovorni voz po cesti, kar pade po naključji ali kali nesrečni fantek pred konja, kateri je z vso težo stopil nanj. Stara mati v 69. letu svoje dobe se je vsled te nesreče tako prestrašila, da je smrtno zbolela.

— **Požar** uničil je dne 23. maja v Kamniku pri Preserji 29 poslopij. Na lice mesta prihitela sta tudi gasilni društvi iz Borovnice in Vrda. Le gasilcem se je zahvaliti, da ni pogorela cela vas kakor pred 14 leti.

Anarhisti.

V Berolinu so se predzadnji teden imeli zagovarjati dr. Gumplovič iz Gradca bogoslovec Wächter in pa delavec Wilmental zaradi dogodkov na nekem shodu brezposelnih delavcev. Dr. Gumplovič je na tem shodu govoril, da